

ביאורים | "לא תשא שמע שוא"

גם מהפסוק "לא תשא שמע שוא" למדו חז"ל איסור לשון הרע. כך הם הסבירו את הפסוק: אל תקבל לשון הרע, ואל תאמין לשמועות שקריות.

לפי ההסבר הזה, האיסור לשמוע דברים רעים שאינם נכונים הוא איסור הוצאת שם רע, שזהו שקר ממש. אך איך למדו מכאן שאסור לשמוע דברים רעים שהם נכונים, כלומר לשון הרע? ישנו פסוק אחר: "לא תשא את שם ד' אלוקיך לשוא כי לא ינקה ד' את אשר ישא את שמו לשוא".

חז"ל שאלו למה כתוב פעמיים 'לשוא', ולמדו ששני פירושים למילה 'שוא': (א) לשקר (ב) לחינם. מי שמצביע על עץ ונשבע בשם ד' שזה עץ - אינו משקר, אך זה לחינם, וגם זה נקרא לשוא. יוצא שגם לפסוק שלנו כוונה כפולה; אל תשא [תקבל] על עצמך: (א) שמועות שאינן נכונות (הוצאת שם רע). (ב) שמועות רעות שהן מיותרות ואין בהן עניין (אפילו שהן נכונות), שיכולות בסופו של דבר להזיק (לשון הרע).

הפסד כספי בעקבות הימנעות מלשון הרע | הלכות

אין כל הצדקה והיתר לדבר לשון הרע, גם כאשר ההימנעות מכך עשויה לגרום הפסד כספי גדול. אדם מחויב לוותר אף על כל רכושו ולא לעבור אפילו על איסור תורה אחד!

מעכידו של מר גולדברג דרש מהעובדים בבית מסחרו ללעוג על מתחרהו, בעל בית מסחר סמוך, ולהעיר הערות בגנותו בפני הקונים. ככל שהפגיעה הייתה חריפה ועוקצנית יותר - כן גדל כבודו של אותו עובד בעיני המנהל. מר גולדברג פוטר מעבודתו משום שסירב לדבר לשון הרע. אבדן הכנסתו של מר גולדברג עקב פיטוריו גרם לו ולמשפחתו קשיי פרנסה וסבל רב. אף על פי כן, אסור היה לו, אפילו בנסיבות אלו, לנהוג אחרת מכפי שנהג. (מתוך 'נצור לשונך' עמוד לב)

דברים שבלב | אלימות ואילמות

"מדי פעם הוא היה מתפרץ; צועק, מנופף בידיים, מאיים. פחדתי נורא מהרגעים האלה. אחר כך הוא היה נרגע. תמיד כשהוא היה מתחיל הייתי רצה מהר לחדר, מחביאה את הראש מתחת לכרית, ומתפללת לה: רק שהוא לא ירביץ לי שוב...".

היום, עשרים שנה אחרי, עוד מציפות דמעות את עיניה כשהיא מספרת על הפחדים ועל האווירה המתוחה שיצר בבית אחיה הגדול. "הוא בעצם לא ממש ידע לדבר", היא אומרת. "תמיד צעק כשהוא רצה משהו, כשהוא לא קיבל הוא צעק חזק יותר ואחר כך נתן מכות. צריך ללמד כבר מגיל צעיר שחייבים לדעת לדבר. **אלימות ואילמות הולכות ביחד**; מי שלא מסוגל להסביר את עצמו, מהר מאוד יגיע למכות. כשאני אומרת 'לדבר' אני מתכוונת ליכולת פשוטה להסביר מה רוצים בשקט ובסבלנות".

אם שמעתם על מקרה של אלימות - דעו שהייתה חסרה שם יכולת דיבור. זאת מיומנות שכדאי לרכוש מגיל צעיר מאוד. לא לצעוק ולא להפעיל כוח. להסביר ולדבר. האדם הופך להיות נעים יותר לסביבה, עדין ומתחשב.

המקרה הזה אולי נשמע רחוק מאתנו, אבל ההתמודדות הזאת מתבטאת ביום בהמון מצבים; ויכוח במשחק כדורסל או כדורגל עלול לגלוש לצעקות או אפילו למכות, הכול נובע מחוסר יכולת לתקשר בצורה נורמאלית. כדי לדבר צריך להתחשב בשומע, צריך להסביר בהיגיון.

בצעקות מנסים להטיל פחד, וכך - להטיל מרות. גם אלימות מילולית היא אלימות - שימוש בכוח כדי שיתקבלו דבריי. "דברי חכמים בנחת נשמעים", הכוונה היא שאפשר לשמוע באמת רק דברים שנאמרים בנחת.

דיבור עדין ופועל פעולה אמיתית מכיוון שהוא נוגע בלב ובשכל של האדם. דיבור אליים ואלימות של ממש נובעים מקוצר רוח ומחוסר סבלנות, מניסיון לקבל תוצאות מיד. אפשר לדבר על זה, רק צריך סבלנות.



ארבעה דברים שהם נפרעים מן האדם בעולם הזה והקין קיימת לו לעולם הבא, ואלו הם: עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים, ולשון הרע כנגד כולם.

(ירושלמי פאה פרק א הלכה א)